

Glas bošnjačke uleme

Mr. Ahmet Alibašić, profesor na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu

Vjernici su spremni prihvatiti ideološki neutralnu državu ali ne i sekularno društvo

Islamski alimi su stub muslimanskih zajednica. BiH, odnosno bošnjački narod ima veliki broj islamskih alima, nažalost njihov glas nije dovoljno prisutan u našoj javnosti. Saff je uveo novu redovnu rubriku

“Glas bošnjačke uleme”, u kojoj tretiramo najvažnije društveno - političke aktuelnosti iz BiH i islamskog svijeta. Naš sagovornik je mr. Ahmet Alibašić, profesor na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu

RAZGOVARAO: EZHER BEGANOVIĆ

Proteklih dana, povodom problema oko vjeronauke u Kantonu Sarajevo, bili smo svjedoci brojnih uvrjedljivih javnih istupa domaćih, uglavnom bošnjačkih samoidentificiranih sekularista, odnosno ateista na račun vjere i vjernika u Bosni i Hercegovini. Nakon svega stiče se dojam da ti samoidentificirani ateisti izuzetno vole i priželjkuju obračun





Nadam se da su sekularisti iz ovoga naučili da je vrijeme progona vjere iz javne sfere i diktiranja vjerskim zajednicama definitivno iza nas.

svake vrste sa vjerom i vjernicima. Kako komentirate ponašanje tih samoidentificiranih, prije svega bošnjačkih, ateista proteklih dana, odnosno kako komentirate stav spomenutih ateista prema ulozi vjere i vjernika u našem društvu?

Alibašić: Ova posljednja epizoda koju ste opisali je možda dosad najzornije pokazala da se mnogi u našem društvu a posebno sekularisti nisu navikli na novu, demokratsku Bosnu i Hercegovinu u kojoj je sloboda vjere jedna od zaštićenih sloboda. Takvi očito još nose stara, komunistička shvatanja o obimu te slobode po kojima se vjera svodila na privatnu stvar vjernika. Još je živa i namjera da se vjernicima i vjerskim zajednicama diktira. Njihov izbor i njihov glas po nekima nije vrijedan pažnje. Nadam se da su sekularisti iz ovoga naučili da je vrijeme progona vjere iz javne sfere i diktiranja vjerskim zajednicama definitivno iza nas. Mi smo ušli u fazu strukturalnog i proceduralnog odvajanja države i vjerskih zajednica koje po svim pitanjima od zajedničkog interesa treba da vode dijalog. Potezi ministra obrazovanja Kantona Sarajevo bili su potaknuti dogmatskim, ideološkim sekularizmom koji nikome ne treba. Vjernici su ovdje spremni prihvatiti sekularnu državu ali ne i sekularno

društvo, posebno kad ga država nastoji sekularizirati o trošku svih građana. Prihvatamo državu koja je ideološki i svjetonazorski neutralna. Nije to međutim samo problem našeg društva. Meni je drago da ćemo uskoro na bosanskom jeziku čitati knjigu francuskog politologa Oliviera Roya koji povlači jasnu razliku između ta dva pristupa uređenju odnosa vjere i politike.

Posljednjih mjeseci naš reis dr. Mustafa ef. Cerić je izložen stalnim napadima. Pojedini mediji, nevladine organizacije, političke partije i brojni samoidentificirani bošnjački ateisti ne štede na uvredama i optužbama na račun lika i djela reisa dr. Mustafe ef. Cerića. Kako vi doživljavate navedene napade na našeg reisa i šta su po vama stvarni razlozi i ciljevi spomenutih napadača na reisa Cerića?

Alibašić: Prije svega to ne traje mjesecima već godinama. Drugo, vrlo važno, kritika učenih ljudi i vjerskih autoriteta je legitimna i islamski i demokratski govoreći. Međutim nisu legitimni vrijeđanje, klevetanje i napadi na ličnost, a toga smo najviše imali ovih sedam-osam godina. Ne sjećam se da je neko iznio ikakav dokaz o nemoralu

ili zloupotrebi položaja reisu-l-uleme. To bi bila legitimna, konstruktivna kritika. Lično vjerujem da se ima šta kritizirati i u radu reisu-l-uleme ali i u radu naših ostalih vjerskih, nacionalnih i državnih institucija. Ali ta kritika treba biti konstruktivna, s razlogom i argumentirana a nje je najmanje. Ovo

što imamo je uglavnom kritizerstvo kojim se nastoji nešto ili neko srušiti, neko lično promovirati, nečiji nerad sakriti, nečiji kriminal zataškati, kojim se želi nauditi Islamskoj zajednici i islamu uopće, a vrlo često i Bosni i Hercegovini kao što je slučaj sa pričom o 'vehabijama', 'bijeloj El-Kaidi' isl. Uz to je sve svedeno na kritiku jednog čovjeka i jedne institucije kao da je ona najmoćnija i ujedno najlošija institucija u zemlji. Razumljivo je da mi sve to teško pada iz razloga što se time nanosi nemjerljiva šteta ugledu vjerskih autoriteta a s druge strane onemogućuje istinska, konstruktivna kritika reisu-l-uleme i Rijasetu. Vrlo često prešutim ono što bih inače javno iznio na račun tih institucija jer ne želim da budem shvaćen kao neko ko učestvuje u toj općoj hajci. Šteta je dakle dvostruka. Nakon nedavne eskalacije tih kritika i uzvratnih

udaraca meni se čini da je krajnje vrijeme da se nešto promijeni. Jer ovo je put samodestrukcije. Jedinu korist od nedavne krize oko vjeronauke imao je Milorad Dodik koji bi da nije bilo te krize bio u žiži interesovanja javnosti i pod pritiskom da objašnjava svoju referendumsku politiku. Mi smo se umjesto toga zabavili sobom. Nema osobe i institucije koju nije moguće oblatiti, oskrnaviti, uništiti ali pitanje je kamo sve to vodi. Meni se čini da vodi u uzajamno uništenje. To nije dobro i vrijeme je da se vratimo korak unazad i da svoje različite interese i koncepcije nastavimo promovirati i zagovarati na drugačiji način. Jednostavno, ne smijemo mrziti druge više nego što volimo sebe. Ne smije nam biti draže da komšiji crkne krava nego da i mi dobijemo kravu. A nažalost sada je stanje tako. Ako smo razumni stat ćemo.

Politička situacija u Bosni i Hercegovini svakodnevno se usložnjava. Jeste li zabrinuti aktuelnom političkom situacijom u našoj zemlji, odnosno kako komentirate aktuelnu političku situaciju u BiH?

Alibašić: Ko nije zabrinut s njim nešto nije uredu! Radi se o našim sudbinama. No, da budemo sasvim jasni. Ključna odgovornost za političku situaciju u zemlji je na političarima koji su plaćeni da vode brigu o interesima ove zemlje. Oni moraju početi raditi. Nedopustivo je da mnogi parlamentarci šest mjeseci primaju platu i ništa ne rade pravdajući se da neko drugi ne želi ovo ili ono. Uredu. Ali šta su ti parlamentarci uradili da nas taj neko ne može tako blokirati ili da ga prisilimo da nas ne blokira? Ako mu ne mogu ništa onda je red da ti ljudi to kažu i ustupe mjesto drugima. Dosta je prebacivanja odgovornosti. Naši političari, mislim na sve patriotske političare, moraju početi govoriti o rezultatima svoga rada a ne o opstrukcijama drugih. Tek poslije političara dolazimo svi mi ostali, intelektualci, vjerski službenici, kulturni radnici, građani. Mislim da ni intelektualci ne rade svoj posao ni izbliza kako bi trebali. Umjesto da šire vidike, nude rješenja, bude nadu, pojašnjavaju stvari, mnogi od njih šute, drugi zbunjuju, treći rade za vlastite političke ili stranačke opcije a sve iz sitnih vlastitih interesa, baš kao i političari. S te strane ne postoji razlika između mnogih intelektualaca i političara. Što se

tiče običnih građana, žao mi je ako ću nekoga zabrinuti, ali ne smijemo posustati. Borba za BiH nije gotova i dok je tako nema odustajanja. Odustajanje nije opcija. Ako to učinimo sada sve što smo dosada žrtvovali bit će uzaludno. To bi bila izdaja i zato ma koliko bilo naporno moramo nastaviti boriti se za jedinstvenu, slobodnu i demokratsku Bosnu i Hercegovinu u kojoj ćemo moći slobodno njegovati svoj vjerski i nacionalni identitet.

Islamofobija je jedna od onih tema koja se u našoj zemlji tumači na različite načine. Ima li povama islamofobije u BiH i ako je ima recite nam nešto više o tom fenomenu?

Alibašić: U procesu je izgradnja konsenzusa i kod nas i u svijetu da je to pravi naziv za mržnju, rasizam i ksenofobiju usmjerene prema muslimanima. Meni je poznato da su samo u posljednjih godinu dana izašle tri ozbiljne knjige na engleskom jeziku o tome. Nažalost, mnogo je diskriminacije protiv muslimana koja je motivirana njihovom pripadnošću muslimanskoj zajednici i to se onda mora nazvati pravim imenom. Vrlo je važno da imamo taj naziv i da s njime možemo kvalificirati tu pojavu. Da povučem paralelu, bilo je genocida i prije 1949. godine ali niste nikoga mogli za njega optužiti jer je to bio "zločin bez imena". Slično je i sa antisemitizmom. Važno je da budemo specifični u osudi i sprječavanju ove pojave. Sasvim je razumljivo da nije svima u interesu da se to desi. No, to nas ne smije gurnuti u drugu krajnost pa da devalviramo taj pojam kroz njegovu upotrebu gdje priliči i gdje ne priliči. Koliko mi je poznato Služba Rijasetu IZ za odnose s javnošću priprema izvještaj o islamofobiji i to je korak u pravom smjeru.

Kako komentirate odnos bošnjačke politike prema Islamskoj zajednici i njenom rukovodstvu?

Alibašić: Dio je to procesa prilagođavanja djelovanju u novim i promijenjenim uslovima. U pitanju su procesi gdje su promjene stalne ali postepene i zbog toga nam one nekad izmiču opažanju. Nije isto govoriti o odnosu političara i Islamske zajednice danas i prije dvadeset ili petnaest godina. Početkom 1990-ih Bošnjaci su praktično imali jednu veliku stranku, a zapravo pokret koja je vodila proces nacionalne emancipacije a potom i odbrane. Bilo je prirodno i jedino moralno

ispravno da IZ i takva stranka tijesno sarađuju. Danas imamo potpuno drugačiju situaciju. Imamo više stranaka koje su po svome odnosu prema vjeri i interesima muslimana slične. U našim džamijama hutbe slušaju pripadnici nekoliko stranaka. Neprimjereno je da sada Islamska zajednica podržava ovu ili onu stranku. Ona treba na ravni principa formulirati interese svojih članova a njih motivirati da podrže one koji će te interese promovirati. Neka se onda političke stranke bore za naklonost građana-vjernika. Također, neka stranke ostave Islamsku zajednicu na miru. Tako je najbolje za sve. U protivnom, imat ćemo prelijevanje političkih podjela i rasprava u safove IZ, u naše džamije a to nikako nije dobro. Sve je ispolitizirano u našem društvu i od toga je nemoguće pobjeći ali je dobro da imamo džamije kao prostor koji će nas zbližavati.

U jednom broju arapskih zemalja, kao što su Jemen, Sirija i Libija, nažalost, traju krvave narodne revolucije. Vi ste stručnjak za pitanja islamske civilizacije. Kolike su šanse naroda u Siriji, Jemenu i Libiji da dožive pobjedu kao što su je konačno dočekali Egipćani i Tunizani?

Alibašić: Mislim da je pitanje odlaska Gadafija pitanje vremena. Brine me budućnost te zemlje jer je politički i društveni život tamo decenijama bio gušen, sada se ruši infrastruktura, uvlače se strani interesi, a nema iskusnih društvenih vođa koji bi se nosili s tim izazovima. Jemen se susreće sa potpuno drugim setom iskušenja. To je plemensko društvo, nedavno ujedinjeno, vrlo, vrlo siromašno sa oskudnim prirodnim resursima ali divnim ljudima. Nadamo se i molimo Allaha za najbolje. Sirija je možda najteži slučaj. To je najkrvoločniji od svih preostalih režima u arapskim zemljama koji je još 1980-ih napravio masakr u Hami nad svojim narodom veći od genocida u Srebrenici. Tamošnja je vlast spremna na sve, vješto manipulira palestinskim pitanjem kao i sektaškim podjelama u zemlji a trenutno nema dovoljnog međunarodnog pritiska da vlasti promijene svoje ponašanje. Bojim se da je u Siriji sve moguće, uključujući i to da se ništa ne promijeni kao u Sjevernoj Koreji ili Kubi gdje i dvadeset godina nakon pada komunizma u Evropi još vladaju komunisti. Kratkoročno, bojim se tog scenarija.

Optimista sam da su islamisti u Egiptu i Tunisu spremni za vlast

U Egiptu i Tunisu narednih dana bit će održani prvi slobodni izbori. Tim povodom svjetstku javnost naročito zanima kako će izborni uspjeh postići egipatski i tunižanski islamisti, tj. Muslimansko bratstvo i Nahda. Kolike su šanse da u Egiptu pobijedi Muslimansko bratstvo a u Tunisu Nahda?

Alibašić: Očekuje sa da budu nezaobilazan politički faktor. Nisam siguran da imaju snage niti da je dobro da sami vladaju. Ogromni su se problemi nagomilali od korupcije do nezaposlenosti. Nije dobro da ih sami pokušavaju riješiti jer je to skoro nemoguće.

Uz to još uvijek ima jako mnogo skepticizma prema njima kako u njihovim društvima tako i na Zapadu. Još treba graditi uzajamno povjerenje. To će olakšati sve druge političke projekte. Ja sam blagi optimista da su u Tunisu i Egiptu islamisti spremni za tu odgovornost. Ovo je prilika ali nema ništa gore od propuštene i upropaštene prilike u političkoj areni posebno kada se ona pojavljuje jednom u nekoliko generacija. Svakako, uvijek postoji bojazan od povratka na staru politiku zabrane djelovanja ovim opcijama ali se nadam da će svi biti dovoljno zreli da ne krenu ponovo tim putem koji nikamo ne vodi.



Dio uleme nosi navike traume iz socijalističkoga pa i starijih vremena, oni su preoprezni, sumnjičavi prema javnom prostoru, jednostavno inertni

BiH, odnosno bošnjački narod ima veliki broj alima, nažalost njihov glas nije u dovoljnoj mjeri prisutan u našoj javnosti. Ta, da tako kažemo, šutnja većine bošnjačkih alima naročito se primijeti ovih dana kada ateisti kidišu na našu vjeru i na naše uglednike. Vi ste često prisutni u domaćim medijima. Zašto bošnjačka ulema nije glasnjija i više prisutna u javnosti, odnosno kako biste opisali aktuelnu ulogu i angažiranost bošnjačke uleme u životu Bošnjaka muslimana i Bosne i Hercegovine?

Alibašić: Ako ostavim po strani prizemne, sitne interese i pobude, mislim da je to pokazatelj sada našeg nesnalazjenja u novim okolnostima, u uvjetima slobode. Dio uleme očitno nosi navike i, rekao bih, traume iz socijalističkoga pa i starijih vremena. Oni su preoprezni, sumnjičavi prema javnom prostoru, jednostavno inertni. Drugi misle da je sada sve dopušteno, da nema nikakvih pravila za izlazak vjere u javni prostor. Često od političara i drugih društvenih kategorija koje kritiziraju prepisuju njihove manire i diskurs. Nijedno ni drugo nije zdravo. Mislim da ovdje ima jako puno prostora za učiti ali nisam siguran da smo svjesni toga. Zakon o slobodi vjere kao i Zakon o građanskim udruženjima nam pružaju sjajne mogućnosti i kao Islamskoj zajednici i kao vjernicima-građanima. Mi te prilike nismo još ni prepoznali a kamoli iskoristili na adekvatan način. To je izazov za vremena koja dolaze.

